

Ioan Carol Opreș, *Pons Constantini redivivus*. Podul peste Dunăre între Oescus și Sucidava – o reevaluare a vechiului fond documentar și date noi obținute prin cercetare interdisciplinară

Pe împăratul Constantin îl aflăm la Oescus, în timpul consulatului îndeplinit de Flavius Iulianus și Vettius Iustus, de unde și emite o lege la 5 iulie 328 (Codex Theodosianus - 6.35.5). Foarte probabil ca atunci să se fi petrecut și inaugurarea podului peste Dunăre, eveniment despre care aflăm apoi de la Sextus Aurelius Victor (*Liber de Caesaribus*, 41.18): *Pons per Danuvium ductus; castra castellaque pluribus locis commode posita* ("Peste Dunăre s-a făcut un pod; au fost ridicate în numeroase locuri potrivite castre și castele"). Ajuns câteva decenii mai târziu *consularis Pannoniae Secundae* (în 361), apoi *iudex sacrarum cognitionum* și *praefectus Urbi* - prefect al Romei (în 388/389), sub Theodosius I, istoricul african este, indiscutabil, un autor de cea mai mare încredere. Informațiile despre inaugurarea podului se regăsesc succesiv la Pseudo-Aurelius Victor, în *Chronicon Pascale*, I, 526, 16-17 (P 284), în prima jumătate a secolului al VII-lea p.Chr., la *Theophanes Confessor* (758/760-817/818), în *Chronographia* redactată între anii 810-815 și, în sfârșit, în cronică compilată a călugărului bizantin Georgios Kedrenos, *Synopsis historion* (*Istoria sinoptică sau Compendiu de istorii*). Autor al podului poate să fi fost chiar acel misterios Theophilus Patricius, *proconsul, quaestor* și apoi *praefectus Urbi* în noua capitală. Pe ultimul îl aflăm comentând în secolul al IV-lea tehnica de construcție a pilelor podului lui Traian cu ajutorul chesoanelor (*κιβώτιον*), potrivit unei informații târzii de la Ioannes Tzetzes în sec. XII (*Chiliades*, II, 34). *Aemulatio Traiani*? Fără îndoială, iar sursa de inspirație, notorie, era la doar 300 km în amonte, anume podul pe care Apollodor din Damasc îl ridica între 103-105, în sprijinul războiului de cucerire a Daciei.

Căzut apoi în uitarea surselor, cu frumoase ecouri în etnografia celor două maluri ale Dunării, prin povestea Domnului de Rouă, care trece noaptea "podul de aramă", grăbindu-se către curțile lui Ler Împărat de la Antina (Romula), podul lui Constantin își dezvoltă în anii secetoși urmele. Pilonii săi de zidărie din Dunăre sunt consemnați de stolnicul Constantin Cantacuzino la sfârșitul secolului al XVII-lea și de cei inspirați de harta sa în deceniile următoare. Va fi redescoperit în epoca modernă, redocumentat, publicat, în mai multe rânduri, de Cezar Bolliac, Grigore Tocilescu și Pamfil Polonic, de Dumitru Tudor și colaboratorii săi.

Un colectiv interdisciplinar coordonat de conf. Ioan Carol Opreș (Facultatea de Istorie – Departamentul de Istorie Antică, Arheologie și Istoria Artei) a finalizat recent un studiu despre unul dintre cele mai lungi poduri ale antichității – podul peste Dunăre ridicat de împăratul Constantin cel Mare între Oescus (Ghighen, Bulgaria) și Sucidava (Celei, Corabia). Echipa de cercetare a cuprins un colectiv de specialiști români consacrați în geologie marină și geofizică, hidro- și geochimie, hidrologie, biologie marină și ecologie, GIS (Marine Research SRL), doctoranzi și alți specialiști de la Muzeul Național de Istorie a României – Programul Național Limes, Universitatea Lucian Blaga din Sibiu sau Muzeul de Istorie Națională și Arheologie din Constanța.

Documentarea a fost exemplar sprijinită de Biblioteca Academiei Române – Secția de Manuscrise și Carte Rară.

Cercetarea reunește într-un sens critic întreaga documentație istorică cunoscută (surse literare, arheologice, numismatice și epigrafice, cartografice sau etnografice), referitoare la podul ridicat în vara anului 328. Podul se întindea prin albia Dunării și peste lunca din fața Sucidavei – iar cercetările recente au fost în măsură să confirme vechile ipoteze –, pe o distanță de peste 2400 m.

Elementele de noutate absolută sunt rezultatele batimetriei realizate în 2017 prin albia Dunării și, iarăși, cele de geomagnetometrie (2022) în zona de luncă de pe malul stâng al fluviului, astăzi pășune comunală. Specialiștii Marine Research au efectuat atunci măsurători batimetrice cu sonare multibeam, ocazie cu care au identificat **27 posibile urme (piloni) ale Podului lui Constantin cel Mare** ridicat între Oescus și Sucidava. Urmele pilonilor se disting clar pe fundul Dunării, pe un traseu liniar de 820 m, cu o distanță medie de aproximativ 30 m între ele. Datele disponibile până acum sunt astfel cu mult depășite: Grigore Tocilescu aflase de la pescarii locali despre existența a "7 vâltori" în 1893, iar prima batimetrie a Serviciului Hidraulic Român din 1933 detecta doar 3 dintre pilonii podului.

Investigații complementare de magnetometrie din toamna anului 2022, pornind dinspre portalul de nord al podului (cunoscut pe cale arheologică încă din secolul al XIX-lea de Cezar Bolliac și Grigore Tocilescu) către malul stâng al Dunării, au mai identificat alte **7 anomalii (piloni) datorate podului constantinian**, pe o lungime de cca 210 m. Alinierea acestora cu portalul de nord și pilele de zidărie puse în evidență de batimetria realizată prin albia Dunării este riguroasă. La fel, distanța între piloni s-a dovedit a fi identică cu ritmul evidențiat prin batimetrie.

Datorită vitezei de curgere și vizibilității scăzute în apa Dunării, batimetriile de foarte înaltă rezoluție constituie în acest moment unica metodă potrivită pentru ape curgătoare și în mod particular la investigarea metrologică și de integritate a componentelor ansamblului antic de valoare universală de la Oescus-Sucidava. Spectaculoase și eficiente, în acord cu spiritul cercetării moderne, aceste metode noi și tehnologii din ce în ce mai performante, non-invazive, se dovedesc a fi esențiale pentru cercetarea arheologică subacvatică din râurile interioare și Dunăre, ori pentru obiective de pe platoul continental al Mării Negre. Tocmai în aceste direcții de cunoaștere și documentare exhaustivă, pentru protejare și valorificare culturală a patrimoniului submers intenționează să continue și să diversifice investigațiile științifice colectivul de cercetare amintit.

Pașii viitorului apropiat vor fi o nouă batimetrie la Sucidava, cu scanare prin sediment, folosind instrumente de ultimă generație, cu preluarea de probe din pilonii submerși ai podului și reluarea investigației magnetometrice în zona inaccesibilă anterior, pentru a documenta întregul traseu al podului constantinian.

Un demers asemănător va fi aplicat în 2023 redocumentării exhaustive a podului lui Traian între Pontes – Drobeta. Ultimul a fost construit între anii 103-105 de către arhitectul Apollodor din Damasc, sprijinind strategic *bellum Dacicum Traiani*.

Fiind unul dintre cele mai lungi poduri ale antichității, ridicat în contextul politicii ofensive a lui Constantin la Dunărea de Jos (*ripa Gothica*), podul între Oescus și Sucidava (Ghighen și Celei) rămâne un subiect de mare interes, repotențat de cercetările interdisciplinare recente. Cercetarea de la Sucidava cumulează mai multe calități deodată: este o contribuție originală și consistentă asupra unui monument de excepție, care aparține deopotrivă patrimoniului național și universal; poate să reprezinte catalizatorul și obiectul unor dezvoltări tematice bilaterale (științifice, culturale, turistice) între România și Bulgaria; este, iarăși, un exemplu de bună practică și colaborare interdisciplinară, susceptibil să genereze progres metodologic în studiul patrimoniului submers din marile ape curgătoare.

*

*

*

Primele rezultate ale cercetării recent încheiate pot fi aflate în revista *Cercetări Arheologice*, nr. 29/2, 2022, publicată sub egida Muzeului Național de Istorie a României:

Ioan Carol OPRÎȘ¹, Alexandru Dan IONESCU², Adrian Constantin SURLEANU², Andrei Eugen STĂNIȘTEANU², Mihai DRAGOMIR², Cătălin George SIMION², Alexandru Ioan CERCEL², Vicențiu SPERIATU³, Cătălin DOBRINESCU⁴, Adrian ȘERBĂNESCU¹, Vlad CĂLINA⁵ - *Pons per Danuvium ductus. Date noi despre podul lui Constantin cel Mare dintre Oescus și Sucidava*, *Cercetări Arheologice*, 29.2, 2022, p. 631-664, <https://doi.org/10.46535/ca.29.2.11/>

¹ Universitatea din București

² SC Marine Research SRL, București

³ Universitatea "Lucian Blaga", Sibiu

⁴ Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța

⁵ Muzeul Național de Istorie a României – Programul Național LIMES

O variantă pentru publicul nespecializat, dar interesat de istoria antică și de progresele dosarelor UNESCO pregătite de România, a fost publicată de aceiași autori în revista *Comisiei Naționale Limes*, vezi

<https://limesromania.ro/ro/download/?id=579&tk=cb16633617f41f928032d35d5659cebf19a2cdd8>

Conf.dr.habil. Ioan Carol OPRÎȘ
Universitatea din București